

Loodushariduse õppeprogramm

Mets meie ümber (1.-3. klass, Viljandimaa)

Õppeprogrammi eesmärk on tutvustada kodulähedast metsa meie ümber ning õpetada turvalist ja säästlikku käitumist. Programmi viime läbi Uuealle talumetsas Viljandimaal Kolga-Jaani lähistel. Tegemist on ligikaudu kümne hektari suuruse keskkonnasõbralikult majandatava PEFC sertifikaadiga talumetsaga, mille majandamisel arvestatakse püsimeetsanduse põhimõtteid. Metsas on erinevas vanuses puud ja mitmekesised looduskooslused. Uuealle on üle 140 aastase ajalooaga maaüksus Viljandimaal. Õppeprogrammi läbiviimise saab kohandada ka liikumise erivajadusega õpilastele. Õppeprogrammi saab kohandada ja läbi viia ka mujal, nt õuesõppena kooli lähedal.

Sihtrühm: 1.-3. klass, eesti õppekeel, kuni 25 õpilast, suurem grupp jagatakse vajadusel grupp kaheks ja kaasatakse täiendav juhendaja. Programm on kohandatav ka liikumise erivajadusega õpilastele.

Programmi kestab 2,5 tundi. Õppeks sobivad kõik aastaajad.

Vajalik varustus: sobivad riided, aastaajale vastav õuejalats või matkajalats. Soovitavalt võileivad ja jook (vesi) kergeks eineks.

Õppeprogrammi eesmärgid

Võimalda õpilastele aktiivset tegevust looduses; kujundada õpilastes teadmine ja oskus turvaliselt ja säästlikult looduses käitumise kohta; anda teadmisi loodusest ja metsa eluringist; harjutada meeskonnatöö oskusi; näidata õppeainete ja looduse seoseid ning harjutada nende rakendamist.

Seosed riikliku õppekavaga: käitub loodust hoidvalt; oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda. Õppekava rakendamisel loodusesse täpsustatakse soovi korral teema (näiteks 1. klassile: puu eluring, loomade jäljed, loomad ja aastaajad, tiigi elanikud, mis saab jäätmetest; 2. klassile elupaik, metsas elavad loomad; 3. klassile eluslooduse mitmekesisus, loomade eluviis, imetajad, plaan ja kaart).

Seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega: käsitletakse metsa eluringi ning säästlikku ja jätkusuutliku looduskasutust ning käitumist looduses, arutletakse kliimamuutuste mõju üle Eesti loodusele.

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammis käsitletakse seostatult loodus- kultuuri- ja sotsiaalset keskkonda. Programm on terviklik ja teaduspõhine ning sisaldab eesmärgipäraseid ja eesmärkide saavutamist toetavaid tegevusi. Kasutame mitmekesiseid kaasavaid õppemeetodeid. Programm koosneb kuuest osast ja kokkuvõtvast arutlusest:

1. **Ohutus looduses** (10 minutit). Koguneme metsaservas endises taluõues ja vaatame, mida enda ümber näeme. Räägime ohutust viibimisest ja turvalisusest metsas. Lepime kokku käitumisreeglid õpperetkel.
2. **Tutvumine metsaga** (30 minutit). Arutleme, mis on mets. Läheme metsa – käime erinevates kasvukohatüüpides, räägime metsa elutsüklist, vaatame erinevas arengujärgus olevaid puid ja metsapõlvkondade vaheldumist ning erinevaid looduskooslusi. Võrdleme looduslikku ja istutatud metsa. Teadmiste kinnistamiseks teeme katseid ja mängime metsamänge.
3. **Loomade jäljed ja orienteerumine looduses, harjutame ainetunde** (30 minutit). Proovime erinevates ainetundides õpitut ühiselt looduses näitlikustada. Uurime teiste loomade toimetamise jälgi looduses, vaatame rebaseurgu.
4. **Istutame puid** (20 minutit). Jaguneme väikesteks gruppideks ja iga grupp istutab ühe puu (kask, tamm, kuusk vms).

5. **Tunnetame metsa ja metsapaus** (30 minutit). Kasutame oma viit meelt metsa tunnetamiseks. Vaatleme ja kuulame metsa. Kompame puid ja erinevaid objekte väikesel juhendatud rajal. Söögipaus kaasavõetud võileibade ja joogiga. Piparmünditee.
6. **Maastikumäng** (20 minutit). Jaguneme võistkondadeks ning püüame omandatud teadmisi rakendades kaardi abil leida peidetud aardeid ning vastata küsimustele.
7. **Kokkuvõte ja tagasiside** (10 minutit). Võtame kokku õppepäeval omandatu. Arutame, mida me sellest edaspidiseks kaasa võiksime võtta ja kuidas käituda loodushoidlikult.

Õppekeskkond

Uuealle talumets Viljandimaal Kolga-Jaani lähistel on valitud õpperetke eesmärki silmas pidades ning loob mitmekesised võimalused õpiväljundite saavutamiseks. Õppeprogrammi viime läbi PEFC sertifikaadiga erametsas, kus on erineva vanusega looduskooslused. PEFC-sertifitseerimine näitab, et mets on majandatud vastutustundlikult ja oluline on sotsiaalsete, kultuuriliste, keskkonna ning majanduslike hüvede hoidmine ja säilitamine. Õppekeskkonna valikul on turvalisus ja ligipääsetavus olnud oluliseks kriteeriumiks. Õpperetkeks kasutatav piirkond (10 ha) on looduses eristatav ning piiritletud põldudega. Õpiõue käigus läbitakse ligikaudu 3 km. Õpilased liiguvad koos saatjaga. Õpperetke alguses tutvustatakse ohutusreegleid ning vajadusel kinnitatakse õpilasele käepael retke korraldaja andmete ja kontakttelefoninumbriga. Retke saatvale õpetajale antakse kaart.

Juhendajad

Õppeprogrammi peamine läbiviija on Raul Savimaa, Eesti Looduskaitse Seltsi, Eesti Keskkonnahariduse Ühingu ja Püsimetsaühistu liige. Juhendaja on 2019. aastal läbinud Luua Metsanduskooli täiendkoolituse kursused matkajuhi ja metsakasvatuse aluste alal ning 2022 Eesti Maaülikooli täiendkoolituse kursuse loodusturismi alal. 2020. aastal läbinud SA Tartu Keskkonnahariduse Keskuse täiendkoolituse „Mets ja kestliku arengu haridus“. ning Eesti Keskkonnahariduse Ühingu koolitused „Kliimamuutused tänases infoväljas – alternatiivsed tõed ja väärmõisted“ (2020. aastal), „Päev metsas: mis on püsimetsandus ja kuidas seda hariduses tutvustada?“ (2020. aastal), „Kuidas haridus ja digi kokku sobivad?“ (2021. aastal) ja pärandkooslustest (2022. aastal). Õppeprogrammi läbiviijal on pikaajaline praktiline looduskaitsealine ja metsandusalane ning loodusretkede, kursuste, seminaride ja õppepäevade läbiviimise kogemus. Retkejuht tunneb põhjalikult konkreetset õppekeskkonda, kus õppeprogramm läbi viiakse. Suuremate rühmade või mitme klassi korral kaasatakse vajadusel täiendavad sobivad juhendajad.

Õpperühma saatva õpetaja roll: õppekäigu kokkuleppimisel täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi ning soovi korral täpsemat fookust. Õppekäigu ajal eeldame, et õpetaja tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise ning osaleb omal äranägemisel tegevustes.

Hindamine ja tagasiside

Eesmärkides kirjeldatud õpiväljundite saavutamist hinnatakse esmaselt retkejuhi poolt jooksvalt iga mooduli lõpus ning ühiselt suuliselt õppeprogrammi lõpus kokkuvõtete ja tagasiside arutelul.

Programmis osalenud õpetajalt küsitakse tagasisidet õppeprogrammi kvaliteedi kohta e-kirjaga kahe nädala jooksul. Õpetajale pakutakse võimalust kohtuda koolis kahe nädala jooksul peale kirjaliku tagasiside andmist, et vajadusel arutada suuliselt üle tagasiside ja parendusettepanekud.

Koostatud: veebruar 2020, uuendatud aprill 2022.

Programmi koostaja: Uuealle talumets ja õpiõu, SelgeSiht Loodushariduskeskus (SelgeSiht OÜ)
telefon 5918 8000; e-post uuealle@uuealle.ee
<https://selgesiht.eu/loodushariduse-oppeprogrammid-viljandimaal/>

SelgeSiht OÜ
Reg. 14602228
Iva 12 Tallinn 12618
telefon 5918 9000; e-post loodusharidus@selgesiht.ee
<https://selgesiht.ee/loodusharidus/>

Eesti Keskkonnahariduse Ühingu
keskkonnaharidusliku õppeprogrammi
kirjelduse kvaliteeti tõendav märgis
„Läbimõeldud programm“, märgis nr 5.